

EBEVEYNLERİN ÇOCUK OYUN ALANLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Doç.Dr. İlkay ULUTAŞ¹
Prof. Dr. Işıl ŞİMŞEK²

ÖZET

Modern yaşamın bir parçası olan oyun alanları, çocuk ve ailelerin yaşam kalitesini artırmada önemli bir role sahip olmaktadır. Günümüzde planlı ve donanımlı oyun alanlarına olan ihtiyaç artmakla birlikte bu alanların ne kadar yeterli ve kaliteli olduğu tartışması da gündeme gelmektedir. Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin yaşadıkları bölgede yer alan çocuk oyun alanlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya 105 anne ve 105 baba olmak üzere toplam 210 ebeveyn katılmıştır. Veriler “Dışarı Oyun Alanı Değerlendirme Formu” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada çocukların çoğunlukla anneleri ile oyun alanına gittikleri, ebeveynlerin de çocuklarının hareket gelişimlerini desteklemek amacıyla oyun alanına götürdükleri tespit edilmiştir. Çocukların oyun alanından memnun olmasına rağmen, oyun alanlarının çocukların temel gereksinimlerini karşılama ve güvenlik boyutunda anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Annelerin öğrenim durumu ve çocuk sayısının oyun alanı değerlendirilmelerinde önemli sonuçlar verdiği görülmüştür. Bu sonuçlardan yola çıkarak oyun alanlarında güvenliği, çocukların temel gereksinimlerini karşılama olanakları, oyun araçlarının ve zemin çeşitliliğinin sağlanmasına ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Oyun, dışarı oyun alanı, çocuk parkı, çocuklar, anne-babalar.

DETERMINATION OF PARENTS' OPINIONS ON THE PLAYGROUNDS

ABSTRACT

Playgrounds that are part of modern life have an important role to increase the life quality of children and families. Although it has increased need for planned and well-equipped play areas it is recently discussed how much they are satisfying and how the quality is in the play areas. This

---

¹ Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi ABD
email:uilkay@gazi.edu.tr

² Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Eczacılık Temel Bilimleri ABD.

paper describes parents' perspectives on local public playgrounds and discusses the effect of the surrounding landscape on playground. 105 mothers and 105 fathers participated in this study. Data were obtained by using "Outdoor Play Area Evaluation Form". The results showed that children mostly were supervised by their mothers in the playground and parents preferred the play areas to support their children's development. Although they were satisfied with the play area, playgrounds failed to meet children's basic needs and provide safety environment. Maternal education level, and number of children were effective factors to understand the play areas quality. The implications of the study focus on the play ground safety, meeting basic needs of children and provision of well-equipment and grounds.

Keywords: Play, outdoor play area, public play ground, children, parents.

GİRİŞ

Oyun, çocuğun doğasında olan ve gelişimlerini destekleyen temel bir etkinliktir. Başlangıçta sadece boş zaman geçirme aracı olarak görülen oyun, Plato, Aristo, Locke, Rousseau, Dewey ve Montessori gibi yaklaşımçıların oyunun eğitim programının temelini oluşturması gerektiğini vurgulaması ile çocukların gelişiminde ve öğrenmesinde etkili araç olarak kabul edilmiştir (Isenberg ve Jalongo, 1997, Pehlivan, 2005). Birleşmiş Milletler çocuk hakları beyannamesinde de oyunun çocuğun beslenmesi, korunması, bakımı ve eğitimi kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır (Kim, 2002). Oyuna nesnelere oynayarak başlayan çocuk büyüdükçe ev ortamının içine daha sonra da dışına doğru oyun arayışı içine girer. Oyun oynamak için bahçeye, sokağa ve parka doğru yönelmeye başlar. Bu nedenle özellikle çocuğun sağlığının ve güvenliğinin korunduğu bir oyun alanının hazırlanması önemli olmaktadır.

Özel düzenlenmiş bir ortam ve mekân çocukları oyun oynamaya davet etmekte, yetişkinin müdahalesini gerektirmeden özgürce oyun oynamasını sağlamaktadır. Gelişimsel olarak uygun olan oyun ortamının farklı yaşlardaki çocukların oynaması için fırsat sağladığı gibi, özel gereksinimli çocuklar için de düşünülmüş donanımı ile tüm çocukları kapsayan bir yapıda olması gerekmektedir (Doctoroff, 2001). Allen ve Schwartz (1996, s. 224), oyun alanlarının özel gereksinimli çocuklar için de düzenlenmesinin topluma "bütün çocukların birlikte oynayabilir ve eğlenebilir" mesajını verdiğine dikkati çekmektedir.

Çocuğun oyun ihtiyacının hissedilmesine paralel olarak şehir merkezlerinde çocuklar için oyun alanları planlanmaktadır. Topluma açık alanda yer alan oyun parkları kentlerde yaşayan ailelere trafik, kirlilik, gürültü gibi faktörlerden uzaklaşarak doğayla kavuşma imkanı vermekte, şehirde yaşamının getirdiği olumsuz koşulları iyileştirici etkiye sahip

olmaktadır (Yücel ve Yıldızcı, 2006). Kolaylıkla ulaşılabilir olan bu alanlar aynı zamanda çocuklara olumsuz çevre faktörlerinden ve tehlikelerden uzak bir şekilde oyun oynama imkanı da vermektedir (Howard, MacArthur, Willan et al., 2005).

Çocuk oyun alanlarına ilişkin ölçütler Türk Standartlar Enstitüsü'nde de yer almaktadır. İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik'te de çocuk bahçesi, oyun alanları ve parklar aktif yeşil alan kapsamında değerlendirilmekte ve kişi başına 10 m² planlanması belirtilmektedir. Ancak belirtilen metrekaresel alanlardaki dağılım miktarları ile ilgili açıklayıcı bilgi bulunmaması, çocuk oyun alanlarının yeterliliklerini denetiminin sağlanmasındaki eksiklikler, kamulaştırma faaliyetlerinin güçlüğü ve bakım masrafları sebebiyle çocuk oyun alanları kentsel planlama boyutunda göz ardı edilebilmektedir (Uz ve Çabuk, 2006).

Oyun alanının donanımı, çocukların oyun süresini ve oyundan doyumunu da etkilemektedir. Çocuğa sunulacak oyun ortamı ve oyun materyalleri gelişimi için uygun ve ilgi çekici olmadığında, yeterli uyarıcı sağlamadığında, nasıl kullanılacağı konusunda çocuğa rehberlik edilmediğinde çocuk oyundan ve ortamdan sıkılabilmekte ve tatminsizlik gösterebilmektedir (Mangır ve Aktaş, 1993). Metin (2003) çalışmasında dışarı oyun araçlarının çocukların fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını bir dereceye kadar karşıladığını fakat bilişsel ve duygusal gelişimine katkıda bulunmadığını belirlemiştir. Yücel ve Yıldızcı (2006), kent parklarında kullanıcılar için kaliteli bir yaşam çevresi oluşturmada; aktivite ve kullanımlar (çeşitlilik), ulaşılabilirlik (okunaklılık), konfor ve imaj (güvenirlilik ve bakım) ve sosyallik (sahiplik hissi) olmak üzere dört ana kritere dikkati çekmişler ve bu kriterlerin kullanıcıların parkları kaliteli olarak algılamalarında önemli etkenler olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Sevencan ve arkadaşlarının (2006a) yapmış olduğu çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin, çevre kirliliği, sokaklar ve parkların güvenliğini acil çözüm getirilmesi gereken bir sorun olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Yine Sevencan ve arkadaşlarının (2006b) başka bir çalışmasında ise çocuk parklarının çevre güvenlik durumu ve elektro manyetik alan düzeyi saptanmıştır. Çocuk oyun alanlarının estetik yönden değil, çocuğun gelişimi ve güvenliği temel alınarak düzenlenmesi gerekmektedir.

Plansız kentleşme, çocuk gelişimi konusunda bilgili birçok insanın oyun alanı dizaynı konusunda bilgili olmaması, oyun alanı dizaynı konusunda bilgili birçok kişinin de çocuk gelişimi konusunda bilgili olmaması (Akt. Frost, 2006, s.1), disiplinler arasında işbirliğinin sağlanamaması çocukların gelişim ve ihtiyaçlarına uygun güvenli bir ortamın sağlanamamasında önemli nedenler olarak ortaya çıkmaktadır.

Kaliteli bir şehir parkının göstergeleri planlama, tasarım, uygulama ve bakım koşullarının ne kadar sağlandığını içermektedir (Yücel ve Yıldızcı,

2006). Şehirde yaşayan çocukların en önemli aktivite alanı olan bu yerlerin nasıl planlandığı, materyal çeşitliliği, kişisel ihtiyaçları karşılama durumu vb. faktörlerin ele alınarak değerlendirilmesi yararlılığının artırılması bakımından önemli olmaktadır. Bu çalışmada da şehir merkezinde yaşayan ebeveynlerin yerleşim yerine yakın olan parklarda bulunan çocuk oyun alanlarını değerlendirmeleri ve bu alanların özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çocuk oyun alanı değerlendirmelerinde anne baba olma, eğitim durumu, çocuk sayısı gibi değişkenlere göre farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda semt parklarında yer alan oyun alanlarının özelliklerinin belirlenmeye çalışıldığı genel tarama modelini içermektedir. Bu model, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan yaklaşımdır (Karasar, 2006).

Araştırmanın örnekleme

Ankara ili merkez ilçelerinde yaşayan ve 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynler çalışma kapsamına alınmıştır. Çocuklarını semt parklarının oyun alanlarına getiren ebeveynler ile birebir görüşülerek "Dışarı Oyun Alanı Değerlendirme Formu" nu doldurmaları sağlanmıştır. Araştırmaya 105 anne ve 105 baba olmak üzere toplam 210 ebeveyn katılmıştır. Ebeveynler gönüllük esasına göre çalışmaya alınmıştır. Ayrıca parkın bulunduğu bölgede en az bir yıl süre ile yaşamış olmaları da göz önünde bulundurulmuştur.

Annelerin %41.4'ünün, 25-29 yaş arasında olduğu, %55.2'sinin ev hanımı olduğu, %64.8'inin lise ve üstü öğrenime sahip olduğu belirlenmiştir. Babaların ise %33.8'inin 25-29 yaş arasında olduğu, %31.9'unun da 30-34 yaşlarında olduğu, %79.5'inin lise ve üstü öğrenime sahip olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin %53.8'i iki ve daha fazla çocuğa sahip olmakla birlikte, çocukların %26.3'ü dört yaşında, %23.8'i altı yaşında ve %20.5'i de beş yaşındadır.

Veri toplama araçları

Araştırmada ebeveynlerin ve çocuklarının kişisel özelliklerini belirlemek için "***Kişisel Bilgi Formu***" ve parklarda yer alan oyun alanlarının özelliklerine ilişkin görüşlerini tespit etmek için de araştırmacılar tarafından oluşturulan "***Dışarı Oyun Alanı Değerlendirme Formu***" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu'nda; çalışmaya katılan ebeveynlerin yaşı, eğitim durumu, mesleği ve çocuk sayısı ve çocuklarının yaşı, cinsiyeti, gibi bilgilere yer verilmiştir.

Dışarı Oyun Alanı Değerlendirme Formu'nda; mekânda yer alan *oyun araçlarının yeterliliği* (8 madde), *oyun alanının temel gereksinimleri karşılama durumu ve güvenliği* (4 madde), *konumu ve mekân çeşitliliği* (9 madde), *bakım ve temizlik özelliklerini* (6 madde) içeren toplam 27 ifade yer almıştır. Her bir ifade “yeterli değil (1 puan)”, “biraz yeterli (2 puan)”, “çok yeterli (3 puan)” seçeneklerinden birini işaretlemeye dayalı olarak hazırlanmıştır. Form alt bölümlere ve toplama göre puanlanmıştır. Formun örneklem üzerinde yapılan güvenilirlik çalışmasında *oyun araçlarının yeterliliği* boyutu için $\alpha=.70$, *temel gereksinimler ve güvenlik* boyutu için $\alpha=.74$, *konumu ve mekân çeşitliliği* boyutu için $\alpha=.84$, *bakım ve temizlik* boyutu için $\alpha=.85$, *toplamı* için $\alpha=.88$ olarak belirlenmiştir. Formdan elde edilen puanın yüksekliği oyun alanının uygun görülen özelliklerinin fazla olması şeklinde yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırma bulguları ebeveynlerin oyun alanının kullanımına ilişkin bulgular ve oyun alanının özelliklerinin değerlendirilmesine ilişkin bulgular olmak üzere iki grupta toplanmıştır.

Oyun alanının kullanımına ilişkin bulgular

Oyun alanının kullanımına ilişkin bulgular çocuğu oyun alanına götürme nedenleri, çocuğu oyun alanına götüren kişiler ve çocuğun oyun alanından memnuniyeti olarak Tablo 1’ de ele alınmıştır.

Tablo 1. Ebeveynlerin oyun alanını kullanımına ilişkin dağılım

<i>Ebeveynlerin çocuklarını oyun alanına götürme nedenleri</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Ev ortamından sıkılan çocuğa farklı bir ortam sunmak	61	29,0
Çocuğun arkadaşları ile birlikte olmasını sağlamak	37	17,6
Çocuğun hareket gelişimini desteklemek	80	38,1
Çocuğun oksijen almasını sağlamak	32	15,2
<i>Çocuğu oyun alanına götüren kişiler</i>		
Anne	111	52,9
Baba	33	15,7
Yakınlar	38	18,1
Anne-baba birlikte	28	13,3
<i>Çocuğun oyun alanından memnuniyeti</i>		
Az	25	11,9
Çok	185	88,1

Tablo 1’de ebeveynlerin %38.1’inin çocuklarının hareket gelişimlerini desteklemek amacıyla, %29.0’ının da ev ortamından sıkılan çocuğa farklı bir ortam sunmak amacıyla oyun alanına götürdükleri görülmektedir. Çocuğu oyun alanına götüren kişilerin %52.9’unu anneler oluşturmaktadır. Ayrıca ebeveynlerin büyük bir oranı (%88.1) çocuklarının oyun alanından memnun kaldığını bildirmişlerdir.

Oyun alanının özelliklerinin değerlendirilmesine ilişkin bulgular

Oyun alanı özelliklerinin değerlendirilmesine ilişkin bulgular; anne-babalara, anne-babaların öğrenim durumlarına ve oyun alanını kullanma süresine göre sıralanmıştır.

Tablo 2. Anne-babalara göre çocuk oyun alanlarında bulunan özelliklerin Mann Whitney U testi sonuçları

		N	Mean Rank	Sum of Ranks	U
Oyun alanında bulunan araçlarının yeterliliği	Anne	105	112,53	11815,50	4774,500
	Baba	105	98,47	10339,50	
Temel gereksinimler ve güvenlik	Anne	105	100,55	10557,50	4992,500
	Baba	105	110,45	11597,50	
Mekânın konumu ve çeşitliliği	Anne	105	99,56	10453,50	4888,500
	Baba	105	111,44	11701,50	
Temizlik ve bakım	Anne	105	102,37	10748,50	5183,500
	Baba	105	108,63	11406,50	
Toplam Oyun Alanı Değerlendirme	Anne	105	101,41	10648,50	5083,500
	Baba	105	109,59	11506,50	

$p>.05$

Tablo 2 incelendiğinde, anne-babaların oyun alanlarının özelliklerine ilişkin ortalamalarının birbirine benzer olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında istatistiksel olarak da anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Anne-babaların görüşlerinin paralel olması oyun alanlarının özellikleri hakkında her iki ebeveynin görüşlerinin tutarlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Çocuk oyun alanlarında bulunan özelliklerin anne ve babaların öğrenim durumlarına göre Mann Whitney U testi sonuçları

		N	Mean Rank	Sum of Ranks	U
Anne Öğrenim					
Oyun alanında bulunan araçların yeterliliği	Orta öğretim ve altı	74	110,22	8156,00	4683,000
	Lise ve üstü	136	102,93	13999,00	
Temel gereksinimler ve güvenlik	Orta öğretim ve altı	74	93,53	6921,50	4146,500*
	Lise ve üstü	136	112,01	15233,50	
Mekânın konumu ve çeşitliliği	Orta öğretim ve altı	74	88,64	6559,00	3784,000**

EBEVEYNLERİN ÇOCUK OYUN ALANLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

	Lise ve üstü	136	114,68	15596,00	
Temizlik ve bakım	Orta öğretim ve altı	74	84,48	6251,50	3476,500**
	Lise ve üstü	136	116,94	15903,50	
Toplam Oyun Alanı Değerlendirme	Orta öğretim ve altı	74	91,13	6743,50	3968,500*
	Lise ve üstü	136	113,32	15411,50	
	Baba öğrenim				
Oyun alanında bulunan araçların yeterliliği	Orta öğretim ve altı	43	108,16	4651,00	3476,000
	Lise ve üstü	167	104,81	17504,00	
Temel gereksinimler ve güvenlik	Orta öğretim ve altı	43	93,49	4020,00	3074,000
	Lise ve üstü	167	108,59	18135,00	
Mekânın konumu ve çeşitliliği	Orta öğretim ve altı	43	96,93	4168,00	3222,000
	Lise ve üstü	167	107,71	17987,00	
Temizlik ve bakım	Orta öğretim ve altı	43	95,16	4092,00	3146,000
	Lise ve üstü	167	108,16	18063,00	
Toplam Oyun Alanı Değerlendirme	Orta öğretim ve altı	43	98,09	4218,00	3272,000
	Lise ve üstü	167	107,41	17937,00	

*P<.05, **p<.01

Tablo 3 incelendiğinde lise ve üstü öğrenim düzeyindeki annelerin oyun alanlarının temel gereksinimleri ve güvenliği karşılama, mekânın konumu ve çeşitliliği, temizlik ve bakım ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiş, gruplar arası farkın da anlamlı olduğu görülmüştür (p<.05, p<.01).

Tablo 4 Çocuk oyun alanlarında bulunan özelliklerin çocuk sayısına göre Mann Whitney U testi sonuçları

		N	Mean Rank	Sum of Ranks	
	Çocuk sayısı				
Oyun alanında bulunan araçların yeterliliği	Tek çocuk	97	93,36	9056,00	4303,000
	2-3 Çocuk	113	115,92	13099,00	
Temel gereksinimler ve güvenlik	Tek çocuk	97	109,94	10664,00	5050,000**
	2-3 Çocuk	113	101,69	11491,00	
Mekânın konumu ve çeşitliliği	Tek çocuk	97	111,34	10800,00	4914,000
	2-3 Çocuk	113	100,49	11355,00	
	Tek çocuk	97	108,05	10481,00	5233,000

Temizlik ve bakım	2-3 Çocuk	113	103,31	11674,00	
	Tek çocuk	97	104,64	10150,50	5397,500
Toplam Oyun Alanı Değerlendirme	2-3 Çocuk	113	106,23	12004,50	
**P<.01					

Tablo 4'de ebeveynlerin oyun alanını değerlendirmelerinde sahip oldukları çocuk sayısına göre oyun alanının temel gereksinimler güvenlik boyutu ortalamalarında anlamlı fark olduğu görülmektedir (U=5050,00; p<.01).

TARTIŞMA

Şehir merkezinde yaşayan ebeveynlerin yerleşim yerine yakın olan parklarda bulunan çocuk oyun alanlarını değerlendirmeleri ve bu alanların özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma sonucunda; ebeveynlerin büyük çoğunluğunun çocuklarının hareket gelişimlerini desteklemek amacıyla oyun alanına götürdükleri, genelde annelerin çocukları ile birlikte oyun alanına gittikleri ve çocukların büyük bir oranının oyun alanından memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca oyun alanlarının temel gereksinimleri karşılama ve güvenlik boyutunda anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Öğrenim düzeyi yükseldikçe parka ilişkin değerlendirmelerinin de olumlu yönde arttığı görülmüştür. Yükseköğrenim düzeyindeki annelerin oyun alanını değerlendirme puanlarının yüksek olması bu ebeveynlerin yaşam ve oyun alanlarının orta öğrenim ve altı ebeveynlerden farklı olmasından kaynaklanmış olabilir.

Annelerin öğrenim durumlarının oyun alanlarının özelliklerinde farklılık yaratmasına rağmen babaların öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılık olmaması, çocukların çoğunlukla anneleri tarafından oyun alanına götürülmelerinden kaynaklanmış olabilir.

Tek çocuk sahibi olan ebeveynler oyun alanının temel gereksinimler ve güvenlik boyutunu daha yeterli bulmuşlardır. Bu sonuç çocuk sayısı arttıkça oyun alanlarının temel gereksinim ve güvenlik boyutunun azaldığını ortaya koymaktadır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular yapılan diğer çalışma bulguları ile de paralellik göstermektedir (Sevencan ve ark. 2006a, 2006b). Veitch ve diğerlerinin (2007) çalışmasında da oyun alanını kullanma süresi, güvenli ulaşım yollarının bulunması, çete gruplarının olması gibi faktörler mekânın güvenliği ile ilişkilendirilmiştir. Çocukların oyun alanlarını kullanmalarında ergenlerin oluşturduğu gruplar risk faktörü olarak görülmüştür. Jansson (2008) da oyun alanının donanımının kalitesinin çocuklar için önemli olduğunu, çocuklar için kalitenin sadece oyun

alanında bulunan araçlardan değil, oyun alanında karşılaştığı kişiler, mekânlar ve ortamdaki detaylardan oluştuğunu belirtmektedir.

Dışarı oyun alanları çocuklar için en önemli fiziksel etkinlik mekânlarıdır. Dış çevrede yapılan fiziksel etkinlik çocukların sağlıklarını güçlendirmekte, dikkatlerini artırmakta ve stres düzeylerini azaltmaktadır. Ayrıca obezite, astım, hiperaktivite vb. kronik çocuk hastalıklarının iyileştirilmesinde de dış çevrede yapılan fiziksel etkinliklerin yararlı olduğu bilinmektedir (McCurdy, Winterbottom, Mehta, & Roberts 2010). Bu nedenle dışarı oyun alanları sadece zaman geçirme ortamlarından çok, çocuk gelişimi ve sağlığı üzerindeki etkileri de göz önüne alınarak değerlendirilmelidir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre aşağıdaki öneriler verilebilir;

- Oyun alanlarının bakımı ve güvenliği resmi kurumlar tarafından sağlanmaya çalışılsa da bu çalışmada güvenliğin yeterli olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu mekânların daha sistemli ve düzenli bir şekilde kontrol altına alınması sağlanmalıdır. Güvenliğin sadece park sorumlusu tarafından değil, ebeveynler ve bölge halkı ile işbirliği içinde sağlanması için gerekli duyurular, tanıtımlar eğitim kurumları, mahalli ve yerel yönetimler tarafından yapılarak toplumsal bilinç oluşturulabilir.
- Oyun alanlarında güvenliğin sağlanması bakımından ebeveynlerin de sorumlulukları bulunmaktadır. Özellikle kazaların önlenmesinde ebeveynlerin ve çocukların oyun alanını kullanımına ilişkin kuralları öğrenmeleri, ebeveynlerin çocuklarda tehlikeli davranışları durdurma yollarını bilmeleri, onlara güvenli davranışları konusunda model olmaları ve gösterdikleri güvenli davranışları desteklemeleri gerekmektedir (Schwebel, 2006). Ebeveynlerin oyun alanında karşılaşılabilecekleri özel durumlar ve yapacakları konusunda bilinçlendirilmeleri de yararlı olacaktır. Bunun için oyun alanı girişlerine oyun alanının kullanım kurallarını ve karşılaşılabilecekleri durumları gösteren resimli uyarılar asılarak dikkatleri çekilebilir, her oyun aracının yanına çocukların kullanımına ilişkin görsel uyarıcılar asılarak bilgilendirilmeleri sağlanabilir.

- Özellikle akşamları ve gençler tarafından kullanıldığında çocukların oyun alanlarını güvensiz mekânlar olarak görmekte, mekânın bakımsızlığı, karanlık görünümü de onların korkularını artırmaktadır (Castonguay ve Jutras, 2009). Oyun alanını her çocuğun kendine ait bir ortam olarak görmesi amacıyla çocuk ve ergenlerin kullanım alanları birbirinden ayrılabilir.
- Oyun alanlarının temel gereksinimleri sağlayacak donanımın sahip olması için gerekli düzenlemeler yapılabilir. Bu alanları çoğunlukla küçük yaş çocukları kullanmaktadır. Hem çocukların sağlığını korumak hem de mekânın verimliliğini artırmak açısından alanlarda lavabo, su vb. yer alabilir. Bu konuda mahalli ve yerel yöneticilerin işbirliği içinde çalışması daha etkili sonucu verecektir.
- Araştırma verileri toplanırken oyun alanlarında yapılan gözlemlerde oyun alanındaki araçların yetersizliği, zeminin tek tip olması ve kum havuzunun olmaması dikkati çekmiştir. Oyun alanındaki araç-gereçlerin çeşitliliğinin artırılması, zeminin sadece taş, çakıl veya plastik kaplama yerine kum ve toprak özelliklerinden olması sağlanmalıdır. Çocukların yaratıcılıklarını desteklemek, ölçümler yaparak yeni kavramlar kazanımlarını sağlamak bakımından da her alanda bir kum havuzuna yer ayrılması gerekli olmaktadır.
- Çocuklar oyun alanlarında özgürce doğa ile etkileşim kurabildiklerinde oyun alanı terapik etkiye sahip olmaktadır. Jansson'un (2008) çalışmasında da çocuklar oyun alanının ağaçlık alana yakın olmasının oyunlarını daha zenginleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu mekânlarda çocukların kullanabileceği ve çalışabileceği yeşil alanlara yer verilmelidir.

Bu çalışmada ebeveynlerin yerleşim bölgelerinde yer alan dışarı oyun alanlarını değerlendirmeleri esas alınmıştır. Oyun alanlarının asıl hedef kitlesi olan çocukların da görüşleri alınarak karşılaştırma yapılması, durumun iki boyuttan da irdelenmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda kendileri için düzenlenen bu mekânlara ilişkin değerlendirmelerde bulunmaları, onların bakış açılarının incelenmesi ve çocuk merkezli oyun alanlarının düzenlenmesi bakımından yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- ALLEN K.E., & SCHWARTZ, I.S. (1996). *The Exceptional Child: Inclusion in Early Childhood Education* (3rd ed.). Albany, NY: Delmar Publishers.
- CASTONGUAY, G. & JUTRAS, S. (2009). Children's Appreciation Of Outdoor Places In A Poor Neighborhood . *Journal of Environmental Psychology*, 29(1): 101-109.**
- DOCTOROFF, S. (2001). Adapting the Physical Environment to Meet the Needs of All Young Children for Play. *Early Child. Educ. J.* 29(2): 105-109.
- FROST, J.L. (2006). The Dissolution Of Children's Outdoor Play: Causes And Consequences.
<http://www.ipema.org/Documents/Common%20Good%20PDF.pdf>
(20.08.2010)
- HOWARD, A.W., MACARTHUR, C., WILLAN, A., ROTHMAN, L., MOSES-MCKEA, G A., et al. (2005). The Effect Of Safer Play Equipment On Playground Injury Rates Among School Children. *CMAJ* 172: 1443-1446
- ISENBERG, J. P. JALONGO, & RENCK, M. (1997). "Creative Expsression And Play İn Early Childhood". Merrill, An İmprint Of Prentice Hall, U.S.A.
- JANSSON, M. (2008). Children's Perspectives on Public Playgrounds in Two Swedish Communities. *Children, Youth and Environments* 18(2) 88-109.
- KARASAR, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- KIM, M .(2002). Parents' Perceptions And Behaviors Regarding Toys for Young Children's Play in Korea. *Education*, 122(4): 793-807.
- MANGIR, M. ve AKTAŞ, Y. (1993). Çocuğun Gelişiminde Oyunun Önemi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. 26: 14-19.
- MCCURDY, L.E., WINTERBOTTOM, K.E., MEHTA, S.S., ROBERTS, J.R., (2010). Using Nature & Outdoor Activity to Improve Children's Health. *Current Problems in Pediatric & Adolescent Health Care*, 40(5):102-17.
- METİN, P. (2003). Geleneksel Çocuk Parkı Oyun Eleman Tasarımlarının Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi. *Yüksek Lisans, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.*
- PEHLİVAN, H. (2005). *Oyun Ve Öğrenme*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- SCHWEBEL, D. C. (2006). Safety on the Playground: Mechanisms Through Which Adult Supervision Might Prevent Child Playground Injury. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 13 (2), 135-143.
- SEVENCAN, F., OZCEBE, H., ÇILINGIROGLU, N. ve diğ.. (2006a). Ankara Şehir Merkezinde Bir Belediyenin Dokuz Mahallesindeki Çocuk Parklarında Çevre Güvenlik Durumu ve EMA Düzeyi Saptanması, Kent ve Sağlık Sempozyum-Uluslararası Katılımlı. 7-9 Haziran Bursa. Bildiri Özetleri Kitabı, s. 289. Sözel sunum.
www.nilufer.bel.tr/.../1_gun%5Csalon_b%5Csevencan_funda.pdf (20.08.2010)

- SEVENCAN, F., BOZTAŞ, G., TEMEL, F. VE ÖZCEBE, H. (2006b). Ankara'da Bir İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Yaşadıkları Bölgeyi Değerlendirmesi. Kent ve Sağlık Sempozyum-Uluslararası Katılımlı. 7-9 Haziran Bursa. www.nilufer.bel.tr/.../2_gun%5Csalon_b%5Csevencan_funda.pdf (20.08.2010)
- UZ, Ö. ve ÇABUK, A. (2006). Çocuk Oyun Alanlarına İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesinde Coğrafi Bilgi Sistemlerinden Yararlanılması: Eskişehir Örneği. Bilişimle-Kentleşme Yapı Ve Kentte Bilişim' 06 IV. Kongresi, Ankara.
- VEITCH, J., SALMON, J. & BALL, K., (2007). Children's Perceptions of the Use of Public Open Spaces for Active Free-play, Children's Geographies, 5 (4), 409-422.
- YÜCEL, G. F. ve YILDIZCI, A. C. (2006). Kent Parkları İle İlgili Kalite Kriterlerinin Oluşturulması. İTÜ dergisi/a mimarlık, planlama, tasarım 5(2), Kısım:2, 220-230.